

Winston Churchill: pomysłodawca Stanów Zjednoczonych Europy

Winston Churchill 1874 - 1965

Winston Churchill, były oficer wojska, korespondent wojenny i premier Wielkiej Brytanii (w latach 1940–45 i 1951–55), jako jeden z pierwszych nawoływał do utworzenia „Stanów Zjednoczonych Europy”. Po zakończeniu drugiej wojny światowej doszedł do wniosku, że gwarancją pokoju może być jedynie zjednoczona Europa. Zamierzał raz na zawsze położyć kres nacjonalizmowi i podżeganiu do wojny w Europie.

Swoje przemyślenia, zainspirowane wydarzeniami historycznymi, przedstawił w słynnym przemówieniu do studentów wygłoszonym na uniwersytecie w Zurychu w 1946 roku: „Jednak istnieje pewien środek. Środek, który [...] mógłby [...] w ciągu kilku lat przeistoczyć wizerunek Europy, lub przynajmniej jej znaczną część, na obraz dzisiejszej, wolnej i szczęśliwej Szwajcarii. Na czym miałyby polegać ten suwerenny środek? Na przywróceniu europejskiej konstrukcji, przynajmniej na tyle, na ile potrafimy, i nadaniu jej formy struktury, pozwalającej na bezpieczne życie w wolności i w pokoju. Musimy stworzyć coś na podobieństwo Stanów Zjednoczonych Europy”.

W ten sposób Churchill – siła napędowa koalicji antyhitlerowskiej – stał się orędownikiem sprawy europejskiej.

Winston Churchill zastąpił również jako malarz i pisarz: w 1953 roku przyznano mu Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury.

Młodość

Winston Churchill urodził się 30 listopada 1874 roku w arystokratycznej rodzinie Spencerów-Churchillów, książąt Marlborough. Jego matka pochodziła z Ameryki. Dzieciństwo spędził w dostatku, a w 1888 roku rozpoczął naukę w Harrow, jednej z najlepszych londyńskich szkół męskich. Nie zaliczał się do wybitnych uczniów, a nauka nie sprawiała mu przyjemności.

Po ukończeniu szkoły w 1893 roku za trzecim razem zdał zdać egzamin wstępny na Królewską Akademię Wojskową w Sandhurst. Po otrzymaniu dyplomu rozpoczął jednak karierę wojskową – w ciągu następnych pięciu lat stoczył bitwy na trzech kontynentach, zdobył cztery medale i odznaczenie Order of Merit, napisał pięć książek i uzyskał miejsce w parlamencie, a wszystko to przed swoimi 26. urodzinami.

Kariera polityczna

Podczas swojej służby w wojsku brytyjskim Churchill pracował też jako korespondent prasowy. Relacjonując wojnę burską z RPA, trafił na czołówki gazet, gdy uciekł z tamtejszego obozu jeńców wojennych, po czym w 1900 roku powrócił do Anglii, aby rozpocząć karierę polityczną. Zasiadał w parlamencie i pełnił służbę w różnych ministerstwach jako minister spraw wewnętrznych i pierwszy lord Admiralicji (minister ds. marynarki wojennej). W 1915 roku musiał złożyć rezygnację po klęsce jednej z kampanii wojskowych. Postanowił powrócić do wojska i poprowadzić do walki we francuskich okopach żołnierzy 6 Batalionu Królewskich Fizylierów Szkockich. Gdy w 1917 roku powstał nowy rząd, został ministrem zaopatrzenia wojskowego. W okresie do 1929 roku Churchill piastował wszystkie najważniejsze stanowiska ministerialne oprócz stanowiska ministra spraw zagranicznych.

W 1929 roku oddalił się od swojej partii, Partii Konserwatywnej. To początek okresu niełaski w życiu Churchilla, po angielsku zwanego Wilderness Years. Dalej zajmował się on pisarstwem i stał się bardzo płodnym oraz chętnie czytany autorem artykułów i książek. Churchill był jedną z niewielu osób, które wcześniej – na długo przed wybuchem drugiej wojny światowej – dostrzegły zagrożenie ze strony Hitlera, i jako pierwszy dał wyraz swojemu zaniepokojeniu.

Churchill pokazuje znak zwycięstwa podczas przemówienia na Kongresie Europy w Hadze w 1948 roku

Druga wojna światowa

W 1939 roku przewidywania Churchilla urzeczywistniły się wraz z wybuchem drugiej wojny światowej. W 1940 roku Churchill został premierem i poprowadził Wielką Brytanię przez trudne lata wojny, będąc dla Brytyjczyków źródłem nadziei i determinacji dzięki swoim inspirującym przemówieniom. Jego stanowcza odmowa poddania się lub podjęcia pertraktacji z nazistami zainspirowała brytyjski ruch oporu, zwłaszcza na początku wojny, gdy Wielka Brytania jako jedyna czynnie przeciwstawiała się Hitlerowi. Mimo to Churchill przegrał wybory po zakończeniu wojny. Nie stracił jednak zdolności do trafnego przewidywania przebiegu przyszłych wydarzeń, o czym świadczy jego słynne przemówienie z Fulton (Missouri) na temat zagrożenia ze strony radzieckich komunistów. To w tym przemówieniu Churchill ukuł znany termin „żelazna kurtyna”.

„Stany Zjednoczone Europy”

W 1946 roku na uniwersytecie w Zurychu Churchill wygłosił kolejne słynne przemówienie, w którym opowiedział się za koncepcją „Stanów Zjednoczonych Europy”, apelując do Europejczyków o odwrócenie się od okropieństw przeszłości i spojrzenie w przyszłość. Oświadczył, że Europa nie może sobie pozwolić na to, aby ciągnęła się za nią nienawiść i żądza zemsty zrodzona z ran przeszłości, oraz że pierwszym krokiem do odtworzenia „europejskiej rodziny” sprawiedliwości, miłosierdzia i wolności jest „stworzenie czegoś na podobieństwo Stanów Zjednoczonych Europy. Tylko tym sposobem setki milionów zapracowanych osób będą mogły odzyskać prostą radość i nadzieję, które nadają życiu wartość”.

Rada Europy

Wzywając do utworzenia Stanów Zjednoczonych Europy, Churchill stał się jednym z pierwszych zwolenników integracji europejskiej, dzięki której okrucieństwa dwóch wojen światowych miały już nigdy więcej się nie powtórzyć. Pierwszym krokiem w tym kierunku było zdaniem Churchilla utworzenie Rady Europy. W 1948 roku w Hadze 800 delegatów ze wszystkich krajów europejskich zebrało się na wielkim Kongresie Europy pod honorowym przewodnictwem Churchilla.

Wydarzenie to doprowadziło do utworzenia 5 maja 1949 roku Rady Europy, której pierwsze obrady odbyły się z udziałem samego Churchilla. Jego wezwanie do działania można postrzegać jako bodziec do dalszej integracji, której szczegóły uzgodniono później na konferencji mesyńskiej w 1955 roku. Wynikiem tej konferencji było przyjęcie dwa lata później traktatu rzymskiego. Churchill jako pierwszy wysunął także propozycję „wojska europejskiego”, którego rolą byłaby ochrona kontynentu i wzmocnienie europejskiej dyplomacji. Ponadto w 1959 roku utworzono Europejski Trybunał Praw Człowieka – dziesięć lat po tym, jak Churchill po raz pierwszy wyraził uznanie dla takiego pomysłu.

Jako źródło inspiracji dla narodów Europy, jednoczącej aliantów w walce z nazizmem i faszyzmem, Winston Churchill stał się następnie siłą napędową integracji europejskiej i jej zagorzałym obrońcą.